

Forekomsten af rovfugle ved Blåvandshuk 1963-1976

JOHN FRIKKE

(With an English summary: *Observations of raptors at Blåvandshuk 1963-1976*)

Meddelelse nr 26 fra Blåvand Fuglestation

Rovfugletrækket ved Blåvand tåler ikke sammenligning med Skagen eller Østdanmark, men især for Spurvehøg, Tårnfalk og Dværgfalk ses pænt træk. Det er de aktivt trækkende arter, der når ud til Blåvand, medens termik-trækkerne kun sjældent viser sig.

Indledning

Som de fleste vel nok ved, er rovfugletrækket i Vestjylland beskedent, og materialet fra Blåvand er da heller ikke særlig stort. Dog er det for flere arters vedkommende tilstrækkeligt til, at det er muligt at beskrive træktider, antal, trækretninger, vejrafhængighed m.v. Grundet de forholdsvis små tal er der i nærværende materiale medtaget såvel iagttagelser af rastende som af trækkende rovfugle, idet det antages, at antallet af rastende fugle i langt de fleste tilfælde også er et udtryk for trækkets størrelse og forløb. De fleste observationer vedrører rovfugle set på træk om morgenen, hvor der er foretaget observationer ved selve hukket.

For efterårsagttagelserne gælder, at hovedparten af fuglene er set komme flyvende i sydlig retning langs kystlinien til selve hukket, hvor de oftest er drejet af og forsvundet ud over Vesterhavet mod SV (dette gælder især for falke og høge). Endvidere er en del af trækket observeret under optælling af rastende fugle i kystklitsumpen umiddelbart øst for hukket, hvor de fleste er set trække i sydlig retning i ret stor højde (især våger).

Under forårstrækket er der ikke observeret ret mange individer, og det er således langt mere diffust end efterårstrækket. Dette, sammenholdt med at der er observeret i forholdsvis få forårsperioder, gør, at det er langt sværere at udlæse noget generelt om forårstrækket.

Antallet af observationsdage m.v. ved Blåvandshuk er tidligere præsenteret af Meltofte (1979).

Artsgennemgang

Ørn *Aquila* sp.

Den 15. september 1968 fløj en ørn rundt i fuglestationens nærhed. Fuglen var sandsynligvis en skrigeørn.

Musvåge *Buteo buteo*

Almindelig efterårstrækgæst, mens der om foråret kun iagttages ganske få fra februar til maj (Fig. 1). Efterårstrækket foregår fra ult. august til ult. oktober. Indtil midten af september må forekomsten antages hovedsageligt at bestå af strejfende lokale fugle, især ungfugle, idet efterårstrækket ikke starter for alvor før med. september (Nielsen 1977).

Efterårstrækkende Musvåger er især iagttaget på dage med østlig vind, mest talrigt på dage med SØ-vind. Langt de fleste Musvåger er set raste eller fouragere i området, men for trækdagens vedkommende var hovedtrækretningen SØ, hvilket sikkert skyldes, at kystlinien syd for hukket fungerer som ledelinie.

Fjeldvåge *Buteo lagopus*

For Fjeldvågens vedkommende gælder ligeledes, at den kun er iagttaget ganske få gange om foråret, mens der fra efteråret foreligger en del iagttagelser af rastende fugle. Arten er i denne periode regelmæssig ved Blåvand. Der foreligger så godt som ingen registreringer af direkte trækkaktivitet, dog trak sammenlagt 14 Fjeldvåger ud på fire østenvindsdage omkring 1. november 1963. Et sådant sent efterårstræk af

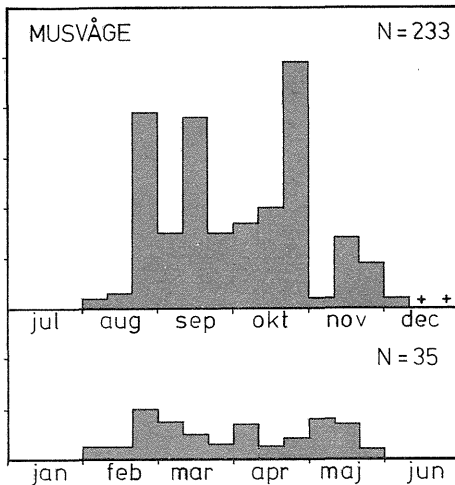


Fig. 1. Gennemsnitligt antal Musvåger *Buteo buteo* pr 10(11)-dagesperiode 1963-76 ved Blåvandshuk.
Mean number of Buzzards Buteo buteo per decade at Blåvandshuk 1963-76.

Fjeldvåger er også observeret andre steder i Sydvestjylland i perioder med relativ hård østenvind (egne iagttagelser).

Iagttagelserne fordeler sig på månederne marts (1), april (3), maj (4), september (1), oktober (23), november (31) og december (18).

Rød Glente *Milvus milvus*

Tre iagttagelser fra perioden. En trak syd den 26. oktober 1971, og både 12. april og 18. maj 1976 observeredes en adult fugl. Arten er sjælden gæst i Vestjylland.

Sort Glente *Milvus migrans*

Fire iagttagelser. En trak syd 27. april 1966, en rastede i området 1.-5. maj 1970, en rastede 27. juli 1973 og endelig trak en sydvest den 19. maj 1974. For registreringerne i 1966 og 1970 gælder, at begge blev gjort i perioder med forholdsvis kraftig sydøstenvind.

Havørn *Haliaeetus albicilla*

En imatur Havørn iagttoges den 1. og den 29. januar 1974 (formentlig samme individ). Desuden opholdt en juvenil sig i området i perioden 5.-13. december 1975.

Hvepsevåge *Pernis apivorus*

Fåtallig træk-gæst i august, lejlighedsvist september og oktober, hvor der på dage med østlige vinde er iagttaget enkelte forbitrækkende fugle.

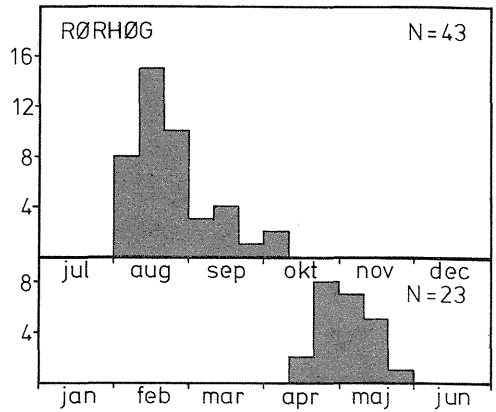


Fig. 2. Fordeling af observerede Rørhøge *Circus aeruginos* pr 10(11)-dagesperiode 1963-76 ved Blåvandshuk.

Number of Marsh Harriers Circus aeruginos per decade at Blåvandshuk 1963-76.

Desuden få forårsiaagttagelser af nordtrækkende Hvepsevåger – alle i maj. Observationerne af arten er gjort i månederne maj (8), august (12), september (7) og oktober (3).

Rørhøg *Circus aeruginos*

Rørhøgen er set regelmæssigt i august (Fig. 2), særligt på dage med østlige vinde. Hovedtræktretningerne var SV og S. Næsten alle iagttagne fugle var juvenile (80%).

Om foråret er der kun set få trækkende fugle, mens der er set en del rastende i april-maj.

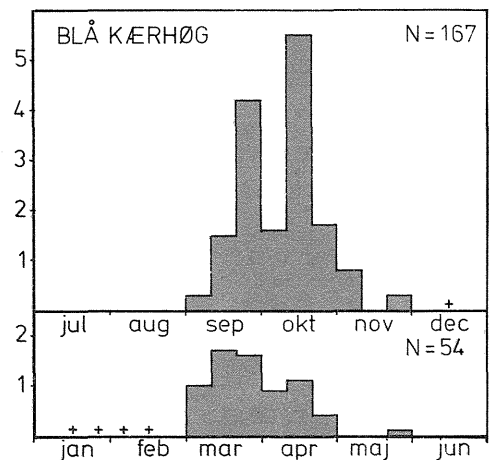


Fig. 3. Gennemsnitligt antal Blå Kærhøge *Circus cyaneus* pr 10(11)-dagesperiode 1963-76 ved Blåvandshuk.

Mean number of Hen Harriers Circus cyaneus per decade at Blåvandshuk 1963-76.

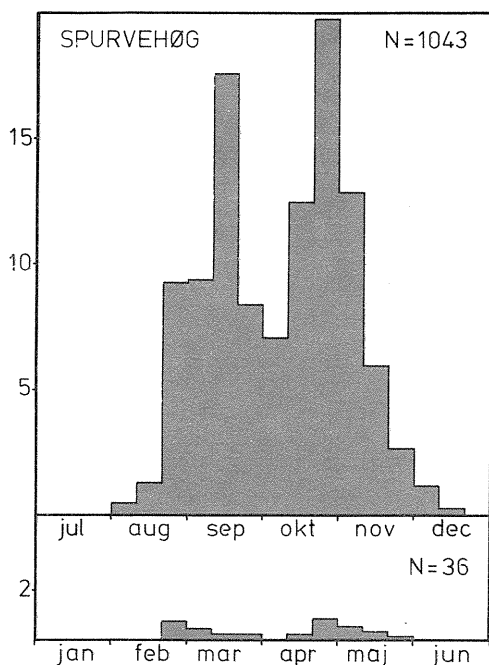


Fig. 4. Gennemsnitligt antal Spurvehøge *Accipiter nisus* pr 10(11)-dagesperiode 1963-76 ved Blåvandshuk.

Mean number of Sparrowhawks *Accipiter nisus* per decade at Blåvandshuk 1963-76.

Blå Kærhøg *Circus cyaneus*

Regelmæssig gæst både på forårs- og efterårstræk (Fig. 3). Antallet af fugle observeret om foråret er beskedent og så godt som alle registreringer er gjort i perioden 1. marts til 1. maj. Efterårstrækket strækker sig fra pri. september til ult. oktober, mens rastende (og velsagtens overvintrende) fugle kan ses helt hen i december (Fig. 3).

Både under forårs- og efterårstrækket optræder Blå Kærhøg tidligere ved Blåvand end i Nordjylland og på Falsterbo i Sydsverige (Møller 1978; Ulfstrand et al. 1974).

Af alle aldersbestemte fugle (128 individer) var om foråret næsten halvdelen adulte hanner (44%), mens disse om efteråret kun udgjorde 9%.

Hedehøg *Circus pygargus*

Fåtallig, men enkelte trækkende individer er næsten hvert år set i august. Kun ganske få er set om foråret, alle i maj, med undtagelse af tre iagttagelser af nordtrækkende adulte hanner i slutningen af april. Observationerne fordeler sig så-

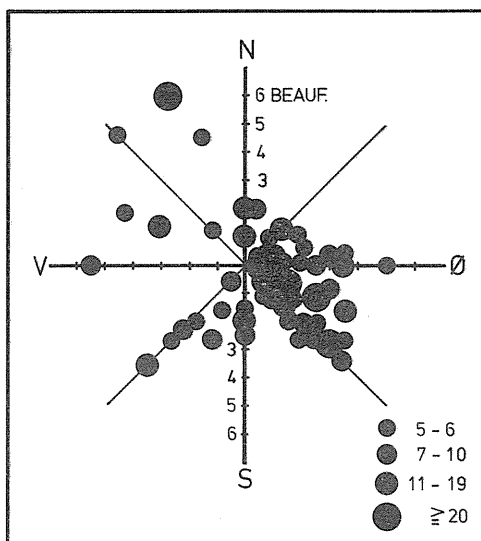


Fig. 5. Fordeling på vindretning og -styrke (Beaufort) af dage med mere end 5 observerede Spurvehøge *Accipiter nisus* ved Blåvandshuk 1963-76. Prikkerne størrelse angiver fugle pr dag. Der er ikke korrigeret for hyppigheder af de forskellige vindretninger og -styrker.

The distribution on wind direction and force (Beaufort) of days with more than 5 Sparrowhawks *Accipiter nisus* observed at Blåvandshuk 1963-76.

ledes: April (3), maj (6), juli (3), august (13) og september (3).

Duehøg *Accipiter gentilis*

Sjælden ved Blåvand. De ialt 10 iagttagelser er fordelt på månederne januar (2), september (2), oktober (3), november (2), december (1), og er alle fra årene efter 1970. Udover observationerne fra selve Blåvand foreligger der nogle fra plantagerne i omegnen.

Spurvehøg *Accipiter nisus*

Som trækfugl er denne art talrig om efteråret ved Blåvandshuk (Fig. 4). Om foråret observeres kun ganske få individer. Efterårstrækket begynder ult. august og varer til med. november, men helt hen i december iagttages stadig enkelte fugle. Så godt som alle disse sene er rastende og således måske overvintrende fugle.

Spurvehøgene er især iagttaget i østlige og sydøstlige vinde, og dage med disse vindretninger udgør henholdsvis 34% (Ø) og 26% (SØ) af det samlede antal dage med mere end 5 trækkende individer (Fig. 5).

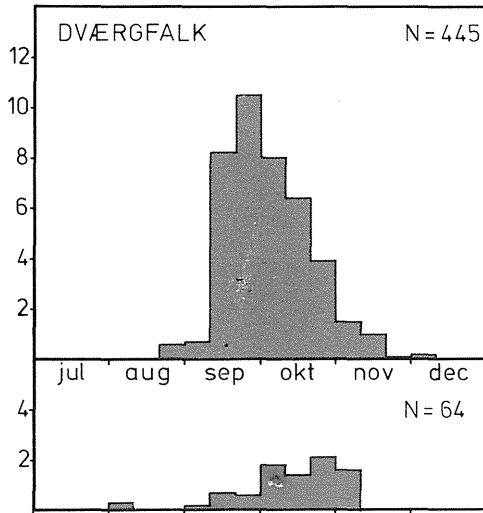


Fig. 6. Gennemsnitligt antal Dværgfalke *Falco columbarius* pr 10(11)-dagesperiode 1963-76 ved Blåvandshuk.

Mean number of Merlins Falco columbarius per decade at Blåvandshuk 1963-76.

Den tydeligt to-toppede fordeling af især efterårstrækket, som også ses ved Falsterbo i Sverige (Ulfstrand et al. 1974) og ved Mølen i Norge (Numme 1983), må antages at repræsentere trækket af henholdsvis hanner og hunner om foråret og gamle og unge fugle om efteråret (P. Lyngs et al. in prep.). Dette forhold antages også at gælde ved Mølen i Norge (Numme 1983).

Fiskeørn *Pandion haliaetus*

Denne art ses næsten årligt trække ved Blåvand, oftest om efteråret. Observationerne fordeler sig på månederne april (1), maj (4), juli (1), august (26), september (19) og oktober (1). For efterårstrækkets vedkommende gælder, at af samtlige trækkende fugle er 71% set mellem 20. august og 5. september, hvilket iøvrigt stemmer godt overens med forekomsten af rastende fugle ved Filsø (egne observationer).

Vandrefalk *Falco peregrinus*

Der er i perioden 1963-76 iagttaget ialt 19 eksemplarer af arten. Af disse er kun én observation fra foråret (marts), mens de øvrige 18 er fra efteråret. Disse fordeler sig på månederne august (1), september (6) og oktober (11).

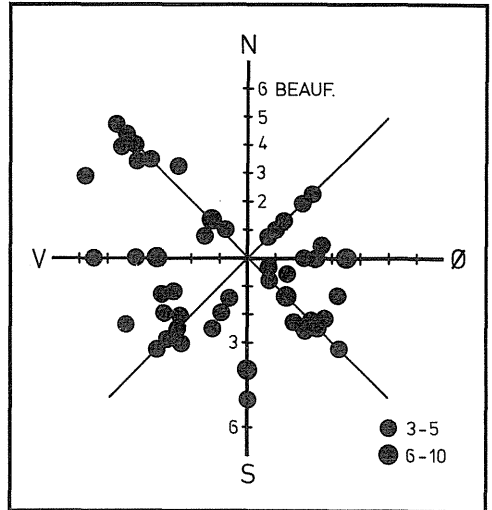


Fig. 7. Fordeling på vindretning og -styrke (Beaufort) af dage med mere end 3 observerede Dværgfalke *Falco columbarius* ved Blåvandshuk 1963-76. Prikkernes størrelse angiver antal af fugle pr dag. Der er ikke korrigeret for hyppigheder af de forskellige vindretninger og -styrker.

The distribution on wind direction and force (Beaufort) of days with more than 3 Merlins Falco columbarius observed at Blåvandshuk 1963-76.

Lærkefalk *Falco subbuteo*

Lærkefalken ses årligt på trækk ved Blåvand. Kun fire iagttagelser fra foråret, alle i maj. Resten af observationerne fordeler sig på månederne juli (1), august (5), september (7) og oktober (3).

Dværgfalk *Falco columbarius*

Denne art ses regelmæssigt på trækk både forår og efterår (Fig. 6). Forårstrækket er mindre end efterårstrækket; det strækker sig fra med. marts til pri. maj. Efterårstrækket indledes så småt i slutningen af august, mens der fra midten af september til slutningen af oktober ses forholdsvis mange Dværgfalke. Trækket kulminerer ult. september, hvilket også er tilfældet ved Stignæs (Sørensen & Sørensen 1979).

Dværgfalke ses ofte trække over klitterne eller den åbne strand, og i modsætning til de fleste andre arter ganske lavt. En stor del af de iagttagne fugle er set trække SV ud over havet. Dværgfalken er tilsyneladende mindre vejrfæhængig end de fleste andre rovfuglearter og ses trække ved praktisk taget alle vindretninger (Fig. 7).

Efterårstrækket af Dværgfalke ved Blåvand er ret bemærkelsesværdigt, da det ikke er almin-

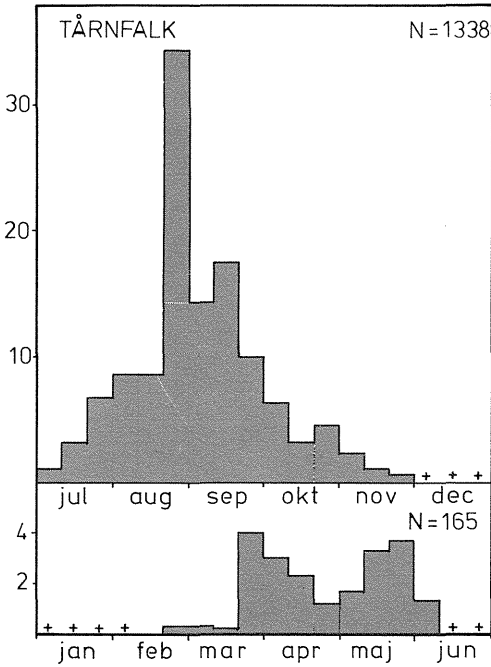


Fig. 8. Gennemsnitligt antal Tårnfalke *Falco tinnunculus* pr 10(11)-dagesperiode 1963-76 ved Blåvandshuk.

Mean number of Kestrels *Falco tinnunculus* per decade at Blåvandshuk 1963-76.

deligt at se et så konstant træk af denne art. Det forhold, at Dværgfalken ses i ret pæne antal i Vestjylland, skyldes sikkert, at tyngdepunktet i artens nordiske ynglebestand ligger i Norge (Haftorn 1971), hvorfra de på deres vej til og fra overvintringsområderne i Holland, Frankrig, Spanien og Nordafrika følger den danske vestkyst som ledelinie. Tre genmeldinger af ringmærkede norske Dværgfalke i Danmark er alle fra Jylland (Salomonsen 1972).

Aftenfalk *Falco vespertinus*

Arten er kun iagttaget ved Blåvand tre gange i perioden, nemlig den 13. august 1972 og den 14. maj 1973, begge adulte, samt en juvenil den 25. juni 1976.

Tårnfalk *Falco tinnunculus*

Tårnfalken er den mest talrige rovfugleart ved Blåvandshuk, og den ses både på forårs- og efterårstræk i ganske pæne antal (Fig. 8). Forårstrækket indledes ult. marts og strækker sig til pri. juni, med en udpræget to-toppet fordeling. Efterårstrækket indledes ult. juli og kulminerer i august-september. Ved Stigsnæs kulminerer

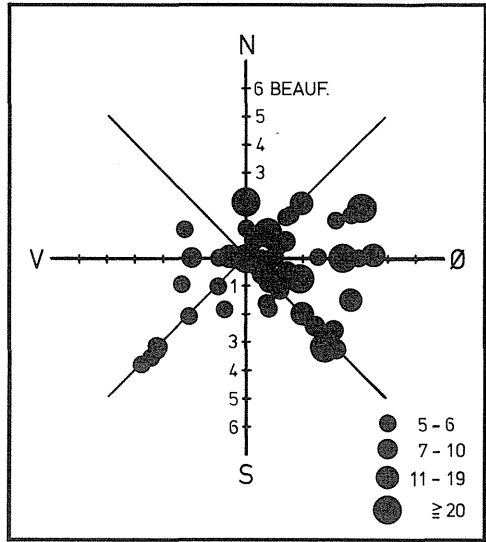


Fig. 9. Fordeling på vindretning og -styrke (Beaufort) af dage med mere end 5 observerede Tårnfalke *Falco tinnunculus* ved Blåvandshuk 1963-76. Prikkernes størrelse angiver antal fugle pr dag. Der er ikke korregeret for hyppigheder af de forskellige vindretninger og -styrker.

The distribution on wind direction and force (Beaufort) of days with more than 5 Kestrels *Falco tinnunculus* observed at Blåvandshuk 1963-76.

Tårnfalke-trækket med. september (Sørensen & Sørensen 1979). Trækkende fugle ses hovedsageligt i østlige vinde (Fig. 9).

Den to-toppede fordeling af forårstrækket kunne tænkes at være forårsaget af henholdsvis syd- og nordskandinaviske fugles passage. Forekomsterne i Nordjylland topper dog ret entydigt omkring 1. maj (Møller 1978).

Konklusion

Af ovenstående gennemgang af de ialt 18 forskellige rovfuglearter, der er truffet ved Blåvand i perioden 1963-76, fremgår, at kun fire arter er truffet trækkende hvert år i relativt stort antal. Det drejer sig om Blå Kærhøg, Spurvehøg, Dværgfalk og Tårnfalk, af hvilke Spurvehøg og Tårnfalk klart er de mest talrige. Disse arter hører til den gruppe af rovfugle, man kunne kalde »de aktivt trækkende« (kærhøge, høge og falke), mens de rovfuglearter, der er mere eller mindre afhængige af termiske opvinde (våger og ørne), kun sjældent ses på træk ved Blåvand. Dette forhold hænger delvist sammen med, at de hyppigste vinde ved Blåvandshuk, især om

efteråret, er moderate til stærke vestlige vinde, mens svage østlige vinde – »rovfuglevindene« – er langt mindre almindelige. Hertil kommer, at Blåvand ligger langt vest for de termiktrækkende rovfuglearters hovedtrækrute over Øst-danmark.

En tak rettes til de mange observatører, der har bidraget med talmateriale fra Blåvandshuk. Karsten Laur-sen og Kaj Kamp takkes for at have kommenteret ma-nuskriptet. En særlig tak rettes til Hans Meltofte for hjælp, opmuntring og mange gode råd under arbejdet med manuskriptet. Carlsbergfondet har betalt tryk-ningen af herværende artikel.

Summary

Observations of raptors at Blåvandshuk 1963-1976

The raptor observations made during the regular ob-servation program at Blåvandshuk (the westernmost point in Denmark) during 1963-76 are summarized. Raptor migration in western Jutland generally takes place to a limited extent, and only four »actively migrating« species – Hen Harrier (Fig. 3), Sparrow-hawk (Figs 4-5), Merlin (Figs 6-7), and Kestrel (Figs 8-9) – are recorded each year at Blåvand, mainly in autumn. Two other species (Buzzard (Fig. 1) and Marsh Harrier (Fig. 2)) are also quite regular, and a further 12 species have occurred occasionally during the period.

Litteratur

- Haftorn, S. 1971: Norges Fugler. – Universitetsfor-laget, Oslo.
- Meltofte, H. 1979: Forekomsten af kjover *Stercorari-i-dae* ved Blåvandshuk 1963-77. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 73: 297-304.
- Møller, A. P. (red.) 1978: Nordjyllands Fugle. – Scand. Sci. Pr., Klampenborg.
- Nielsen, B. P. 1977: Danske Musvågers *Buteo buteo* trækforhold og spredning. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 71: 1-9.
- Numme, G. 1983: Spurvehaukens trekkforhold ved Mølen. – Vår Fuglefauna 6: 175-179.
- Salomonsen, F. 1972: Fugletrækket og dets gåder. – Munksgaard, København.
- Sørensen, L. & B. M. Sørensen 1979: Observationer fra Stignæs 1965-78. – Dupl. rapp.
- Ulfstrand, S., G. Roos, T. Alerstam & L. Österdahl 1974: Visible Bird Migration at Falsterbo, Sweden. – Vår Fågelv. suppl. 8.

Modtaget 16. marts 1987

John Frikke
Parkvej 151
6710 Esbjerg V.

Spurvehøgen forekommer især i østlige vinde ved Blåvand. Foto: John Larsen

